Gokken

een thema in de kijker

Gokken

Een lokaal alcohol- en drugbeleid

EEN LOKAAL ALCOHOL- EN DRUGBELEID
SCHAKEL JEZELF IN!

Gokken

een thema in de kijker

Realisatie en eindredactie
Mia De Bock,
Stafmedewerker VAD

Met dank voor feedback aan
Tony Andries, Schepen van Jeugd - Aalter
Marc Callu, Kansspelcommissie
Marijs Geirnaert, VAD
Brigitte Jamaer, prov. Limburg
Marie-Claire Lambrechts, VAD
Isabel Lamote, CAT-Preventiehuis
Nadine Roose, VAD
Luk Van Baelen, VAD
Els Vandenberghe, VAD
Ronny Willemen, CAD-Limburg

Layout en druk
Folio, Marijke Deweerdt 050 38 69 35

Verantwoordelijke uitgever
VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen
S. Ansoms - E. Tollenaerestraat 15 - 1020 Brussel

Wettelijk Depotnummer: D/2002/6030/16
ISBN-nummer: 90-805648-7-7

Inleiding

Dit cahier gaat over het thema 'gokken' en is geschreven voor de voorzitter, de initiatiefnemer, de partners van een lokaal alcohol- en drugoverleg én voor de lokale beleidsmakers.

Het cahier bestaat uit drie delen.

Het eerste deel geeft achtergrondinformatie over gokken: wat verstaan we onder gokken, wat zijn redenen om te gokken, wat zijn de risico's verbonden aan het gokken, wat maakt dat iemand problemen kan krijgen door het gokken en wat zegt de recente wetgeving over kansspelen.

In een tweede deel willen we u motiveren om gokken op te nemen in een lokaal alcohol- en drugoverleg. U vindt hier aanzetten om het lokaal werken rond gokken concreet te maken.

Indien u meer informatie wenst, vindt u in het derde deel een selectie van interessante literatuur, het ondersteuningsaanbod en een overzicht van contactpersonen die u kunnen helpen.

Wij hopen dat deze brochure een handige wegwijzer is die kansen biedt om 'gokken' als thema op te nemen in uw lokaal alcohol- en drugbeleid.

INHOUDSTAFEL

GOKKEN
Een thema in de kijker

Deel 1: Achtergrondinformatie over gokken

1. Wat bedoelen we met 'gokken'?

Gokken maakt deel uit van het leven, meer dan men op het eerste gezicht zou denken. Iedereen gokt wel eens: een alternatieve route kiezen bij druk verkeer, op een bepaald uur vertrekken om op tijd te zijn. Kortom, iedereen doet wel eens dingen waarvan men op voorhand niet 100 % zeker weet of de uitkomst is wat men verhoopt had. Over deze betekenis van het begrip 'gokken' hebben we het hier niet. In dit cahier gaat het om **spelen om geld**.

Ook in vroegere tijden werd gegokt, bijvoorbeeld met dobbelstenen (reeds gekend in de derde eeuw voor Christus) en kaartspelen (reeds in de twaalfde eeuw in China gebruikt).

Een oude bekende in België is de vroegere Koloniale Loterij (1934). Vanaf 1964 werd dit de Nationale Loterij, met als bekendste producten de lotto en de verschillende soorten krasloten. Wedden op paardenkoersen en voetbalwedstrijden in wed- of turfkantoren maakt ondertussen ook deel uit van het Vlaamse 'goklandschap'.

De mogelijkheden om te gokken zijn de afgelopen decennia sterk toegenomen door de komst van de kansspelautomaten in amusementshallen, lunaparken, kantines en horecagelegenheden. In een aantal Vlaamse badsteden zijn ook de casino's gekende gokgelegenheden. De markt wordt verder aangevuld door aanbieders van occasionele gokactiviteiten: eenmalige loterijen, winkeltombola's. In de provincie Limburg en ook in een deel van de provincie Vlaams-Brabant is het 'kienen' populair. Af en toe is er in de media sprake van illegale gokactiviteiten zoals honden- en hanengevechten. Er is nog onvoldoende zicht op de grootte van dit illegale gokcircuit. De gokmogelijkheden op het internet groeien snel: via een kredietkaart of een andere elektronische portemonnee kan men gemakkelijk en snel met veel geld spelen.

De **stijging van het gokaanbod** gaat samen met de evolutie dat steeds meer mensen op de één of andere manier deelnemen aan gokspelen.

Ter verduidelijking...

Termen zoals pathologisch gokken, gokverslaving, gokafhankelijkheid, gokproblemen, excessief gokken, overmatig gokken,… worden in de literatuur en in de beschrijving van de risico's van het gokken nogal eens door elkaar gebruikt. In de hulpverlening spreekt men van pathologisch gokken, gokverslaving of gokafhankelijkheid. In dit cahier gebruiken we voornamelijk de termen **'problematisch gokken'** of **'probleemgokken'**. Daarmee bedoelen we dat de speler problemen heeft of dreigt te hebben als gevolg van zijn gokgedrag. Deze problemen kunnen zich situeren op verschillende terreinen: financieel, relationeel, werk, school.

De ene gokker is de andere niet...

Niet alle vormen van spelen voor geld zijn even riskant voor het ontstaan van problemen. En niet alle spelers ontwikkelen problemen als gevolg van gokken. Spelen voor geld op kansspelautomaten lijkt bijvoorbeeld een spannend en onschuldig tijdverdrijf. Voor veel mensen is en blijft dat zo. Zij zijn de **'recreatieve' gokkers**.

Probleemgokkers daarentegen spelen frequenter en langer en zetten meer geld in. Zij kunnen moeilijk stoppen met spelen en dreigen hierdoor financiële, emotionele en/of sociale problemen te krijgen. Bij iemand die **'afhankelijk'** (of 'verslaafd') is, is de aandacht voor het gokken zo overheersend dat de speler dag en nacht, op de één of andere manier, met gokken bezig is. Heel zijn doen en laten draait rond het spelen.

Elke gokafhankelijke is als recreatieve speler begonnen, maar niet elke recreatieve speler krijgt gokproblemen of wordt afhankelijk. De grenzen tussen de verschillende vormen van speelgedrag zijn niet altijd eenduidig: een recreatieve speler met weinig middelen kan bijvoorbeeld toch vrij vlug financiële problemen krijgen of conflicten thuis omdat hij te veel van het gezinsbudget aan het gokken besteedt.

2. Welke risico's zijn er aan gokken verbonden?

Bij gokken is er geen sprake van inname van een product. Iemand kan te veel tijd en te veel geld aan het gokken besteden. Hoe langer en frequenter men gokt, hoe groter de risico's.

- **Financiële problemen**
  Gokken leidt vaak tot ernstige financiële problemen. Men gaat al snel geld lenen bij vrienden, thuis of bij financiële instellingen. Het grootste deel van het zakgeld of het salaris wordt vergokt. Als alle wettelijke middelen zijn uitgeput, gaat een aantal gokkers over tot stelen of ze plegen fraude om verder te kunnen spelen.

- **Studie- of werkproblemen**
  Veel spelen vergt in toenemende mate een tijdsinvestering van de gokker, waardoor er minder tijd is voor school of werk. Ook de gedachten van de speler worden meer en meer beheerst door het spelen, het bedenken van manieren om te winnen en om aan geld te komen. Dit uit zich in het niet nakomen of vergeten van afspraken, spijbelen, slecht werk afleveren.

- **Sociale en relationele problemen**
  Door te veel tijd te besteden aan kansspelen verwaarloost men vrienden, partner of familie. Voor de speler is gokken het allerbelangrijkst. Een groot deel van het leven is georganiseerd rond het spelen en de rest interesseert de gokker niet zoveel, met ruzies thuis tot gevolg, alsook een sterk verminderde aandacht voor sociale contacten. Veel spelers trachten het gokken voor de directe omgeving te verbergen. Vaak zullen ze liegen over de besteding van tijd en geld. Dit kan bij de speler leiden tot sociaal, maar ook psychologisch isolement.

3. Wat zijn redenen om te spelen voor geld?

Mensen gokken om allerlei redenen.

- Recreatieve redenen: men speelt voor zijn plezier en de uitgaven blijven binnen aanvaardbare grenzen.
- Groepsnorm: spelen om geld is een normale en aanvaarde manier om met tijd en geld in de vriendengroep om te gaan. Vaak speelt verveling hierin een belangrijke rol.
- Spelen staat voor actie en werkt egoversterkend: spelen geeft aanzien, zeker als men wint. Het zorgt bij de speler voor opwinding en spanning.
- Vlucht uit de werkelijkheid: spelen geeft de kans om niet meer te moeten nadenken en geen negatieve emoties te voelen.
- Economische redenen: men hoopt op die manier gemakkelijk en vlug veel geld te verdienen.
- Benarde financiële omstandigheden: men ziet gokken als dé oplossing voor financiële problemen.

4. Waardoor kunnen gokproblemen ontstaan?

De oorzaken voor het ontstaan van gokproblemen liggen deels in het spel zelf, deels in de persoon van de speler en deels in de omgeving of het milieu van de speler.
Het risico om problematisch te gaan gokken wordt bepaald door een combinatie van deze drie factoren. Oorzaken kunnen sterk verschillen van persoon tot persoon en niet alle aangegeven oorzaken spelen een even zware rol bij het risico op een gokprobleem. Bij een preventieve aanpak blijft het belangrijk om in eerste instantie te werken aan mogelijke oorzaken.

Factoren gelegen in de aard van het spel (Middel)

- Toenemende beschikbaarheid van plaatsen en gelegenheden om te gokken
- Beloningsstructuur: korte gokspelletjes waarvan men vrijwel onmiddellijk de uitslag kent. Dit wordt ook 'short odd' genoemd, in tegenstelling tot 'long odd'-spelen, waarbij de duur tussen het spelen en de uitslag langer is, bijvoorbeeld bij een loterij. Bij 'short odd'-spelen heeft de speler meer de neiging om, op basis van de uitslag, direct weer verder te spelen. Dit verhoogt de kans dat er meer geld en tijd besteed wordt aan het spelen. Ook de onregelmatige winstkansen werken stimulerend: 'men weet maar nooit wanneer de grote prijs zal vallen'. Het is bekend dat gedrag dat zo nu en dan beloond wordt, moeilijk af te leren valt.
- Eenvoudige structuur van het spel: kennis en ervaring zijn niet nodig, alhoewel de speler vaak de illusie heeft dat door ervaring of behendigheid zijn winstkansen vergroten.
- Mogelijkheid tot het behalen van winst in het begin van de spelcarrière: dit heeft tot gevolg dat de speler heel optimistisch wordt over mogelijke, eventueel grotere, winstkansen.
- Spelen met telkens een lage inzet: op die manier kan de speler heel lang spelen met een relatief kleine hoeveelheid geld, wat de kans op gewoontevorming vergroot.
- Licht- en geluidseffecten en de naam van het spel geven de indruk van plezier, winnen en veel geld.
- Spelen die de speler de illusie geven dat hij invloed kan uitoefenen op het verloop van het spel zodat zijn kans op winst verhoogt.

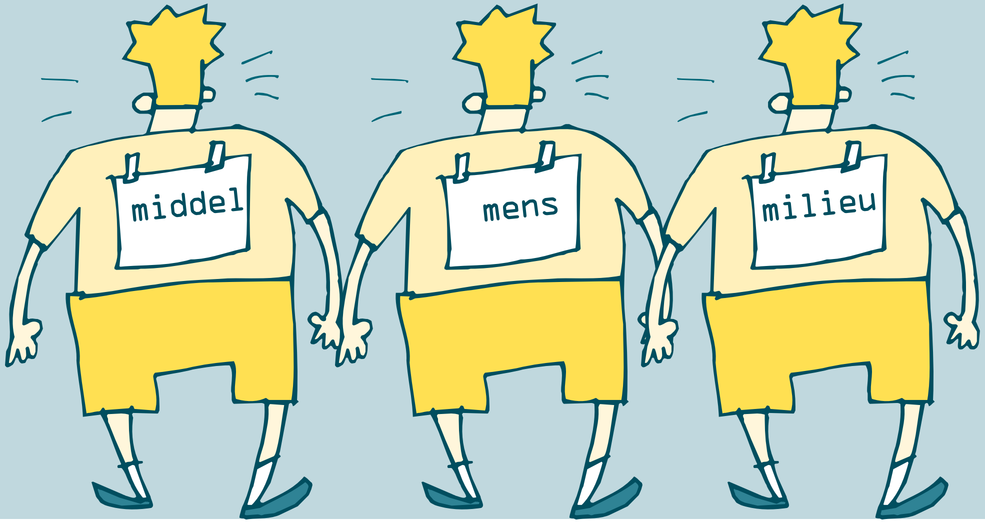
Factoren gelegen in de speler (Mens)

- Verveling, gebrek aan zinvolle vrijetijdsbesteding: veel jongeren zeggen uit verveling te gokken, ze vinden het thuis of op school saai, maar kunnen zichzelf in hun vrije tijd maar moeilijk amuseren.
- Ontevredenheid over bepaalde situaties: school, werk, relaties.
- Lage zelfwaardering, weinig vertrouwen in andere mensen en geen vertrouwen in eigen kunnen om de eigen situatie te verbeteren: alles overkomt hen. Ook het gevoel niet aan de verwachtingen van anderen of van de omgeving te voldoen, speelt hierin een rol.
- Niet goed met geld kunnen omgaan: jongeren die niet of niet goed met geld kunnen omgaan, kunnen bij het spelen hun gevoel voor de waarde van geld verliezen.
- Moeilijk met spanningen, onlustgevoelens kunnen omgaan: voor velen zijn kansspelen een afleiding voor een waaier van negatieve gevoelens of persoonlijke problemen. Het spel biedt de mogelijkheid denken en voelen tijdelijk uit te schakelen.

- Irreëel optimisme over eigen winstkansen: de irreële hoop op veel winst is een belangrijke stimulans om steeds opnieuw te spelen, zeker in de beginfase.
- Gevoel van invloed (controle) te kunnen uitoefenen op de resultaten van het spel. Bijgeloof speelt hierin een grote rol. Toeval bestaat voor de speler niet.
- Gevoelig zijn voor kicks en uitdagingen.

Factoren gelegen in de omgeving (Milieu)

- Stimulerend gedrag van vrienden: willen voldoen aan de groepsnormen van de vriendenkring of van een groep waartoe de gokker zou willen behoren. Spelen geeft aanzien, zeker als men wint. Dit geeft een kick.
- Omgeving of opvoeding waar niet geleerd is op een verstandige manier met geld om te gaan.
- Gebrekkige controle op geldbesteding door bijvoorbeeld ouders.
- Opvoedingsklimaat waarbij geld heel belangrijk is als statussymbool en als middel om aandacht en vriendschap te kopen.
- Combinatie van materiële verwenning en emotionele verwaarlozing: vaak is het geven van geld of andere materiële zaken door ouders of andere familieleden een teken van angst om het kind te verliezen of een teken van onmacht om het kind op emotioneel vlak genoeg te kunnen bieden. Gokkers kunnen vaak moeilijk met conflicten of onlustgevoelens omgaan.
- Positieve houding van de omgeving tegenover deelname aan verschillende vormen van kansspelen: aanwezigheid van een 'gokcultuur'.
- Reclame: het aanprijzen van het kansspel in de media en op straat, suggesties over het effect van spelen (gezelligheid, grote winstkansen) stimuleren deelname.
- Gebrek aan actieve ontspanningsactiviteiten en -mogelijkheden in het gezin of de omgeving.

5. Hoe groot is het gokprobleem in Vlaanderen?

In België zijn er geen wetenschappelijke gegevens over het exacte aantal personen met een gokprobleem of over het aantal gokverslaafden. Als we ons baseren op cijfers uit Nederland, waarbij men schat dat er 32 tot 44 gokverslaafden per 10.000 inwoners zijn (Koeter en Van den Brink 1996), dan kunnen we veronderstellen dat dit overeenkomt met 32.000 tot 44.000 personen in ons land. **Het aantal mensen dat problemen heeft met gokken maar (nog) niet afhankelijk is, kan veel hoger liggen.** In de Centra Geestelijke Gezondheidszorg (CGG's in Vlaanderen en de Nederlandstalige CGG in Brussel) melden zich jaarlijks 450 à 500 cliënten met gokproblemen. Er is elk jaar een lichte stijging. Psychiatrische Afdelingen van Algemene Ziekenhuizen en Psychiatrische Ziekenhuizen namen in 1998 151 pathologische gokkers op (federale cijfers) (Willemen, 2001). De zelfhulpgroep Anonieme Gokkers telt in Vlaanderen een 800-tal leden. En dit is maar het topje van de ijsberg: niet iedereen die problemen heeft met gokken of er afhankelijk van is, meldt zich voor hulp aan bij gespecialiseerde hulpverleningsinstellingen of gaat naar een zelfhulpgroep.

De laatste jaren heeft een aantal enquêtes bij jongeren niet alleen naar middelengebruik, maar ook naar gokgedrag of wedden voor geld gepeild[1,2,3,4].

[1] Leerlingenbevraging provincie Limburg in samenwerking met het CAD Limburg en het Limburgs Instituut Samenlevingsopbouw: bevraging naar middelengebruik én gokken bij Limburgse jongeren tussen 15 en 18 jaar (1995)

[2] Leerlingenbevraging door de Werkgroep tegen Gokverslaving bij Oost- en Westvlaamse scholieren tussen 12 en 18 jaar (2000)

[3] Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid Op School. Syntheserapport schooljaar 2000-2001 (Kinable)

[4] Trends in het genotmiddelengebruik bij adolescenten van Vlaams-Brabant (T. Engels, P. Lambrecht & C.Andries, 2001)

We geven hier de belangrijkste cijfers uit de VAD-leerlingenbevraging enerzijds en het recente adolescentenonderzoek in Vlaams-Brabant anderzijds.

VAD-leerlingenbevraging[3]

Op gokautomaten (bingo..., niet flipperkasten & videospelen) minstens éénmaal per week spelen:
- 12-14 jaar: 2,1 %
- 15-16 jaar: 4,6 %
- 17-18 jaar: 5,1 %

Met de lotto minstens éénmaal per week spelen:
- 12-14 jaar: 4,9 %
- 15-16 jaar: 4,0 %
- 17-18 jaar: 3,3 %

Onderzoek adolescenten Vlaams-Brabant[4]

Op kansspelautomaten (bingo, geldschuivers,…) wekelijks of dagelijks spelen:
- 12-15 jaar: 2,4 % jongens
  0,8 % meisjes
- 16-18 jaar: 17,1 % jongens
  5,1 % meisjes

Gemiddeld speelden de jongeren op 14 jaar en 7 maanden voor het eerst op kansspelen.

Met de lotto wekelijks of dagelijks spelen:
- 12-15 jaar: 4,5 % jongens
  3,1% meisjes
- 16-18 jaar: 5,0 % jongens
  1,7 % meisjes

Van de mannelijke 16-18 jarigen gokte bijna één op twee ooit op kansspelen.

Uit deze cijfers blijkt dat spelen op kansspelen voor 16-18 jarigen vrij goed ingeburgerd is.

6. Huidige wetgeving op kansspelen in België

De wet van 7 mei 1999 (verschenen in het Belgisch Staatsblad op 20 december 1999) op de kansspelen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers regelt een belangrijke hervorming van kansspeluitbating, controle en advies. De praktische uitvoering van deze wet staat beschreven in een aantal Koninklijke Besluiten (K.B.'s van 22 december 2000 en 19 juli 2001).

De recente wetgevende maatregelen hebben als prioritaire bedoeling **de bescherming van spelers en gokkers te waarborgen.** Deze maatregelen hebben enkel betrekking op de in de wet vermelde kansspelen en de organisatie ervan. De in de wet vermelde kansspelen zijn, naast vele andere, manieren waarop men voor geld kan spelen. Zij houden wel een groter afhankelijkheidsrisico in dan bijvoorbeeld spelen op de lotto. Vandaar ook dat deze wet een beperking van het aanbod formuleert en een reeks van beschermende maatregelen oplegt. (De spelen van de Nationale Loterij vallen niet onder deze wetgeving, zie p. 12.) Omdat gemeenten door de recente wetgeving een grotere bevoegdheid krijgen in de procedure voor aanvragen van vergunningen van kansspelinrichtingen geven we hieronder de belangrijkste krijtlijnen van deze wet en van de Koninklijke Besluiten weer.

6.1. Definitie van kansspelen

De wet van 7 mei 1999 (artikel 2) geeft een definitie van kansspelen.
Kansspelen: elk spel of weddenschap, waarbij een ingebrachte inzet van om het even welke aard, hetzij het verlies van deze inzet door minstens één der spelers of wedders, hetzij een winst van om het even welke aard voor minstens één der spelers, wedders of inrichters van het spel of de weddenschap tot gevolg heeft en waarbij het toeval een zelfs bijkomstig element is in het spelverloop, de aanduiding van de winnaar of de bepaling van de winstgrootte."
Deze definiëring is heel ruim. De wetgever maakt niet langer een onderscheid tussen een kansspel en een behendigheidsspel: men verbiedt alle kansspelen behalve die spelen die géén kansspelen zijn in de zin van de wet én de kansspelen die bij deze Koninklijke Besluiten toegelaten zijn.

Uitbating van kansspelinrichtingen is slechts mogelijk met een **schriftelijke vergunning van de kansspelcommissie** (advies-, beslissings- en controleorgaan bij het ministerie van justitie). De wetgever geeft ook duidelijk aan welke kansspelen toegelaten zijn in welke spelinrichting.

6.2. Soorten kansspelinrichtingen

- **Casino** (kansspelinrichting klasse I)
  - Aantal toegelaten in België: 9 (Blankenberge, Knokke-Heist, Middelkerke, Oostende, Dinant, Spa, Namen, Chaudfontaine, Brussel)
  - Vergunning klasse A, geldig voor vijftien jaar. De gemeente sluit een concessie-overeenkomst af met een kandidaat-exploitant.
  - Het K.B. van 19 juli 2001 legt een lijst van toegestane tafelspelen en automatische kansspelen vast.

Speelautomatenhal (kansspelinrichting klasse II)

- Aantal toegelaten in België: maximaal 180

- Vergunning klasse B, geldig voor negen jaar.

- Het K.B. van 22 december 2000 bepaalt dat de vestigingsvergunningen aan de grote gemeenten worden toegekend op basis van het aantal inwoners (klasse van de gemeente). De andere gemeenten in het arrondissement komen in aanmerking voor de extra's. Om een idee te geven van het totaal aantal toegelaten speelautomatenhallen in Vlaanderen, geven we een overzicht per provincie: *Antwerpen: 27, Limburg: 14, Oost-Vlaanderen: 19, Vlaams-Brabant: 15, West-Vlaanderen: 21, Brussels Gewest: 28.*

- Toegelaten toestellen: black-jack spelen, paardenweddenschappen, dobbelspelen pokerspelen en roulettespelen

- In de speelautomatenhallen moet de speelzaal met kansspelen strikt gescheiden zijn van ruimten met een andere bestemming. De kansspelen mogen van buiten de speelzaal niet zichtbaar zijn. De uitbater mag in de speelzaal geen bar of restaurant uitbaten, noch dit aan derden toevertrouwen.

- De wet bepaalt dat "de uitbating van een speelautomatenhal (klasse II) moet geschieden krachtens een convenant dat voorafgaandelijk wordt gesloten tussen de gemeente van vestiging en de uitbater. De beslissing om een dergelijk convenant af te sluiten, behoort tot de discretionaire bevoegdheid van de gemeente" (*bevoegdheid waarover de gemeente vrij kan beschikken zonder inmenging van hogerhand*).

Het **convenant** dient te vermelden: waar de kansspelinrichting wordt gevestigd, de nadere voorwaarden, openings- en sluitingsuren, openings- en sluitingsdagen, wie het gemeentelijk toezicht waarneemt.

Om van de kansspelcommissie een vergunning voor een speelautomatenhal te krijgen, moet de aanvrager dit convenant kunnen voorleggen. De kansspelcommissie wil een plan (op schaal 1 cm/2500 cm) ontvangen met de plaatsbeschrijving van waar een speelautomatenhal gevestigd is of wordt. Daarop moeten, in een straal van 500 m van de inrichting aangeduid worden: onderwijsinstellingen, ziekenhuizen, plaatsen die vooral door jongeren worden bezocht, plaatsen waar erediensten worden gehouden en gevangenissen.
Dit betekent niet dat de gemeente geen convenant kan afleveren als één of meerdere van bovenstaande instellingen zich binnen de straal van 500 m van de kansspelinrichting bevinden.

*Een gemeente heeft echter de mogelijkheid om **nadere voorwaarden** aan de uitbater op te leggen.*
Deze nadere voorwaarden moeten in het convenant omschreven zijn, bijvoorbeeld:
- *plaats waar de kansspelinrichting wordt gevestigd: niet binnen een straal van 1 km waar openbare gebouwen, scholen, jeugdclubs zich bevinden;*
- *beperkingen: aantal m², plaatsen van camera's, maatregelen ter voorkoming van lawaaihinder...;*
- *financiële bijdrage door uitbaters voor de bijkomende gemeentelijke kosten: extra toezicht door lokale politie, mogelijke overlast.*

Het spreekt voor zich dat de gemeente geen voorwaarden kan stellen die indruisen tegen de wet, bijvoorbeeld de leeftijdsgrens van de spelers optrekken, een door de wet toegelaten toestel weigeren, een convenant geldig voor 3 jaar afleveren. Wel kan de gemeente, mits een concrete motivatie, het convenant weigeren. De motieven kunnen enkel geput worden uit regels waarover de gemeente zelf bevoegd is, bijvoorbeeld regels omtrent openbare orde en veiligheid. Zo kan een gemeente bijvoorbeeld een convenant weigeren omdat er zich op 150 m van de kansspelinrichting een school bevindt. Een gemeente kan echter geen convenant weigeren vanuit de beslissing dat zij geen speelautomatenhallen wenst op haar grondgebied: hiermee zou ze haar bevoegdheid overschrijden .

Bij het afsluiten van een convenant moet de gemeente ook nagaan of de speelautomatenhal voldoet aan de vereisten van de uitbating. De gemeentelijke overheid moet nagaan of de inrichting gesitueerd is op het grondgebied van de gemeente of stad, of ze over een goede reputatie beschikt en voldoet aan wettelijke vereisten inzake urbanisatie, hygiëne en veiligheid.

- **Drankgelegenheid** (kansspelinrichting klasse III)

  - Vergunning klasse C, geldig voor vijf jaar.
  - Er kunnen maximaal 2 toestellen per drankgelegenheid geëxploiteerd worden.
  - Toegelaten kansspelen: bingo, one-ball.
  - De uitbater heeft geen convenant nodig, maar wel wordt een advies van de gemeente gevraagd. In dit advies bevestigt de burgemeester dat aan alle wettelijke voorwaarden voor de uitbating van de drankgelegenheid voldaan is (onder andere op het vlak van veiligheid en hygiëne).
    De gemeente kan ook aangeven of de inrichting al dan niet over een goede reputatie beschikt (bijvoorbeeld politierapporten die melding maken van vechtpartijen, minderjarigen die er gokken, illegaal gokken,…). Dit advies is echter niet noodzakelijk om een vergunning te krijgen.

6.3. Wat zijn geen kansspelen?

In de wet wordt aangegeven wat 'geen kansspelen' zijn .

- Spelen betreffende sportbeoefening en weddenschappen die naar aanleiding ervan worden aangegaan.
  Deze spelen vallen onder de wet van 26 juni 1963 (wet betreffende de aanmoediging van de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtleven en het toezicht op de ondernemingen die wedstrijden van weddenschappen op sportuitslagen inrichten). Er zijn in Vlaanderen twee grote wed- of turfkantoorketens: het Engelse Ladbrokes en het Frans-Belgische Tierce Franco-Belge. Spelen in deze kantoren zijn verboden voor minderjarigen.

- Spelen die aan de speler of gokker geen ander voordeel opleveren dan het recht om maximaal vijf keer gratis te spelen.

- Kaart- of gezelschapsspelen, uitgeoefend buiten de kansspelinrichtingen klasse I en II, alsook spelen uitgebaat door pretparken of door kermisexploitanten naar aanleiding van kermissen, handelsbeurzen of andere beurzen onder soortgelijke omstandigheden, die slechts een zeer beperkte inzet vereisen en aan de speler of gokker slechts een materieel voordeel van geringe waarde kunnen opleveren.
  Er mag dus gekaart worden op café. De op de kermis vaak geziene speeltenten waar men prijzen in natura kan winnen, zijn hiermee wettelijk toegelaten, alsook de klassieke lunaparken.
  De wet blijft hier wel onduidelijk: wat is een 'beperkte inzet' en wat is een 'geringe waarde'? Een wetswijziging is voorzien om dit via een K.B. nader te bepalen.

- Loterijen in de zin van de wet van 1851 op de loterijen, de wet van 22 juli 1991 betreffende de Nationale Loterij en de artikelen 301, 302, 303 en 304 van het strafwetboek.
  De Nationale Loterij valt onder de bevoegdheid van de minister van overheidsbedrijven. Het is voor minderjarigen (-18) verboden op kansspelen van de Nationale Loterij te spelen. Uitbaters van verkooppunten van producten van de Nationale Loterij hebben een vergunning van het bevoegde ministerie nodig. Recent (19 april 2002) is de nieuwe wet tot rationalisering van de werking en het beheer van de Nationale Loterij goedgekeurd. Op die manier krijgt de Nationale Loterij niet alleen een ander statuut (naamloze vennootschap van publiek recht) en een grotere autonomie, maar kan ze ook met een ruimer aanbod de markt van goklustigen bespelen. Wat de mogelijke effecten hiervan zullen zijn op het aantal problematische gokkers, is moeilijk in te schatten. Daarom zou de Nationale Loterij voor haar spelen in de toekomst ook extra beschermende maatregelen moeten voorzien zoals controlemaatregelen op de leeftijdsgrens, maatregelen rond beschikbaarheid en toegankelijkheid.

- Kienavonden: kienen wordt beschouwd als een loterij en valt onder de wet van 31 december 1851. Lokale initiatieven moeten de toestemming tot het inrichten van een kienavond aanvragen aan het college van burgemeester en schepenen, regionale initiatieven aan de Bestendige Deputatie van de provincie.

Noot: uitbetalende slots zijn voortaan verboden in de meest laagdrempelige kansspelinrichtingen: drankgelegenheden en speelautomatenhallen.

6.4. Beschermende maatregelen

De wet van 7 mei 1999 vermeldt maatregelen ter bescherming van de speler.

- Toegang

De toegang tot casino's en speelautomatenhallen (kansspelinrichtingen klasse I en II) geldt enkel voor personen ouder dan 21 jaar. In drankgelegenheden (kansspelinrichtingen klasse III) is deelname aan kansspelen toegelaten vanaf 18 jaar. Personen kunnen zich laten registreren om zich de toezegging tot de speelzalen van kansspelinrichtingen van klasse I en II te ontzeggen.

- Maximaal geldverlies per uur

De wet voorziet een maximaal uurverlies van € 12,50 in speelautomatenhallen en drankgelegenheden. Voor casino's is dit € 70.
Dit technisch aspect van de wet wordt momenteel uitgewerkt door de dienst metrologie van het ministerie van economische zaken. Hierin gespecialiseerde labo's testen de software van de verschillende typen toestellen om deze conform te maken aan de wet van 7 mei 1999 en haar uitvoeringsbesluiten.

- Kredietverlening

De wet voorziet een totaal verbod op kredietverlening aan de spelers. Er is een verbod op het gebruik van kredietkaarten. Aan de kansspelen mag alleen worden deelgenomen met contant betaalde speelpenningen en -fiches of met muntstukken.
Omwille van veiligheidsredenen komt er waarschijnlijk een wetswijziging voor het verbod op het gebruik van kredietkaarten in casino's.

- Verbod op het aanbieden van voordelen

Uitbaters mogen geen geschenken, maaltijden, kosteloze verplaatsingen en diensten aanbieden.

- Registratieplicht

Uitbaters van casino's en speelautomatenhallen moeten alle bezoekers van de speelzalen registreren.

- Alcoholverbod

In alle speelzalen met automatische kansspelen geldt een alcoholverbod. Dit verbod geldt niet voor drankgelegenheden.

- Verbinden van toestellen

Kansspelen mogen niet aan elkaar gekoppeld worden zodat er nooit één groot bedrag (extra bonus) kan worden uitgekeerd (wat een stimulans om meer te spelen zou kunnen zijn).

- Aanwezigheid van folders

In kansspelinrichtingen van klasse I, II en III moeten folders met informatie over gokverslaving en adressen van hulpverleners zichtbaar beschikbaar zijn.

Voor actuele informatie over de wetgeving kan u terecht bij:

De kansspelcommissie
Marc Callu
Kantersteen 47
1000 Brussel
Tel. 02 504 00 60
www.just.fgov.be
marc.callu@just.fgov.be

Deel 2: Gokken en een lokaal alcohol- en drugbeleid

1. Waarom het thema 'gokken' opnemen in het lokaal alcohol- en drugbeleid?

- Door de huidige wetgeving kan u, als lokale overheid, mee bepalen op welke manier kansspelen en de uitbating ervan een plaats krijgen in uw gemeente. Steden en gemeenten hebben een belangrijke rol in het vergunningsbeleid van kansspelautomaten, vooral wat speelautomatenhallen betreft. Zij kunnen immers extra **voorwaarden** opleggen aan de uitbater van een speelautomatenhal klasse II. Ook mogen zij het convenant **weigeren** indien de uitbater niet aan de vereisten voldoet. Bij aanvragen voor advies van kansspelinrichtingen klasse III (drankgelegenheden) gaat de gemeente na of aan alle wettelijke voorwaarden voldaan is. Dit zijn opportuniteiten voor de gemeentelijke overheid om het gokthema lokaal gerichter te kunnen aanpakken.

  Binnen een preventieve aanpak is de **wet een belangrijke ondersteuning** om de beschikbaarheid van kansspelen in goede banen te leiden, een overzicht te hebben op het aanbod en zodoende het gokken 'onder controle' te houden: wat zijn de gevolgen van de aanwezigheid van kansspelinrichtingen voor de buurt? Hoeveel potentiële bezoekers mag men verwachten? Welk cliënteel mag men verwachten? Kan dit overlast veroorzaken? Welke afspraken kan men met uitbaters maken?

  De wetgeving is echter onvoldoende om het gokken in zijn geheel aan te pakken. Preventief zijn bijkomende activiteiten noodzakelijk omdat naast beschikbaarheidsfactoren ook andere risicofactoren een rol spelen bij het ontstaan van gokproblemen zoals niet goed met geld kunnen omgaan, een positieve houding van de omgeving tegenover deelname aan kansspelen, gevoelig zijn voor kicks (zie p. 6 en 7).

- Om het thema 'gokken' **beleidsmatig** een plaats te geven in uw gemeente, hoeft u geen extra overlegstructuur uit te bouwen. Het lokaal alcohol- en drugoverleg is bij uitstek de plek om het gokthema op de agenda te plaatsen: hier ontmoeten de verschillende betrokkenen elkaar, wisselen ze informatie uit en bespreken ze beleidsmaatregelen. Eventueel richt u binnen het overleg een ad hoc werkgroep op met de uitbaters van kansspelinrichtingen en drankgelegenheden met speelautomaten.

- Gokken als thema laten aansluiten bij **andere afhankelijkheidsproblemen** (alcohol, drugs, psychofarmaca) heeft het voordeel dat dit thema continu onder de aandacht gebracht wordt en dit in meerdere sectoren tegelijkertijd. Eenmalige activiteiten hebben weinig zin. Als men dit thema beleidsmatig aanpakt in het kader van een lokaal alcohol- en drugbeleid, heeft men meer kans dat het effectief is omdat men er op langere termijn en in meerdere sectoren (vrijetijd, sportclub, onderwijs, sociaal-cultureel werk, algemeen welzijnswerk, gezondheidssector, horeca, politie) werk van maakt. Heel wat van de risicofactoren die tot problematisch gokken kunnen leiden, vindt men terug bij het ontstaan van alcohol- en drugproblemen (zoals moeilijk met spanningen en onlustgevoelens kunnen omgaan, gebruik als vlucht uit de realiteit, stimulerend gedrag van vriendengroep). Gokken gaat vaak gepaard met problematisch alcoholgebruik. Dit is een bijkomend argument om bij de aanpak van alcohol- en drugproblemen ook gokken aan het lijstje toe te voegen.

- Als we de **risicofactoren voor het ontstaan van een gokprobleem** bekijken, zitten hierin mogelijkheden die op een lokaal niveau kunnen worden aangepakt of waar u op een lokaal niveau aandacht kan voor vragen: bijvoorbeeld de beschikbaarheid van plaatsen en gelegenheden om te gokken, toezicht op toepassing van de wetgeving op kansspelen inzake de beschermende maatregelen, zinvolle vrijetijdsbesteding voor jongeren, houding van de omgeving tegenover deelname aan verschillende vormen van kansspelen (gokcultuur).

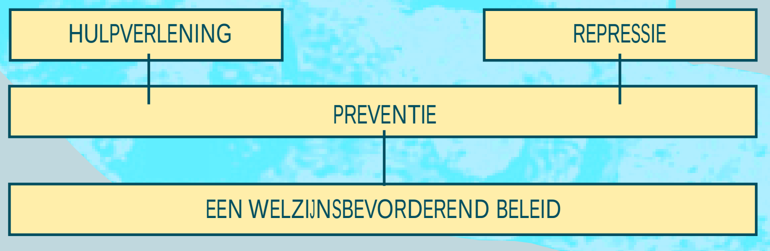
2. Doelstellingen voor een lokaal alcohol- en drugbeleid & gokken

De initiële doelstelling van een lokaal alcohol- en drugbeleid is de bevolking (jong én oud) **verantwoord leren omgaan met alcohol en drugs én gokken**. Dit komt echter niet vanzelf. Het lokaal beleid kan hierbij een stimulerende en ondersteunende rol opnemen.

- Lokale overheid, partners en bevolking **sensibiliseren** voor de problematiek van kansspelen.
- De **deskundigheid** over deze problematiek **vergroten** bij intermediairen (sleutelfiguren) die een sensibiliserende, signalerende, controlerende of hulpverlenende rol kunnen spelen: lokale overheid, jeugdwerk, eerstelijnshulpverlening, horeca, politie, allochtone organisaties, onderwijs,…
- Lokale samenwerking stimuleren op het vlak van **signalering en doorverwijzing** van problematische spelers.
- **Overleg** organiseren met de verschillende betrokkenen en belanghebbenden: lokale beleidsverantwoordelijken, uitbaters van kansspelinrichtingen en drankgelegenheden met kansspelen, politie, hulpverlenings- en preventiediensten. Op die manier worden verschillende standpunten gehoord. Binnen dit overleg kunnen afspraken gemaakt en consequente beleidsmaatregelen getroffen worden (onder andere inzake voorwaarden van convenanten, advies voor kansspelautomaten en het toezicht hierop).
- De **controle** verbeteren op kansspelen in kansspelinrichtingen en drankgelegenheden.

3.Vier niveaus van beleidsvoering

In een globaal alcohol- en drugbeleid moet er zowel aandacht zijn voor preventie en hulpverlening als voor repressie. Het beleid voert men op vier niveaus: een welzijnsbevorderend beleid, preventie, hulpverlening en repressie (zie brochure 'Een lokaal alcohol- en drugbeleid: een globale kijk').
Een **welzijnsbevorderend beleid** vormt het fundament (zie schema). Het biedt kansen en vermijdt omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot problematisch gokken (zoals maatschappelijke uitsluiting, kansarmoede, werkloosheid,...). De overige drie niveaus - preventie, hulpverlening en repressie - spelen evenzeer hun rol en liggen in elkaars verlengde. Of nog: een bepaald niveau wordt niet ingeschakeld omdat het andere heeft 'gefaald'. Integendeel, de verschillende niveaus zijn onlosmakelijk met elkaar verweven en worden idealiter gelijktijdig aangepakt. **Preventie** richt zich naar alle doelgroepen binnen alle maatschappelijke sectoren. **Hulpverlening** focust zich op specifieke groepen die problemen hebben als gevolg van gokken en **repressie** wordt ingeschakeld wanneer grenzen worden overschreden, maar ook om controle en toezicht te houden, wat dan weer een preventief effect heeft.

Hoe kan u het thema 'gokken' aanpakken? Per niveau geven we een aantal voorbeelden.

Het welzijnsbevorderende niveau

- **Jeugdbeleid**: verveling en het onvermogen de vrije tijd op een zinvolle manier in te richten, vormen nogal eens aanleiding om te beginnen spelen op kansspelautomaten. Een goed passend aanbod van vrijetijdsvoorzieningen kan hierop inspelen. Een optimaal jeugdbeleid dat hieraan aandacht besteedt, heeft onrechtstreeks een preventief effect.

- **Kansarmoedebeleid**: in kansarme milieus staat vaak een financieel probleem centraal in een kluwen van problemen. Wanneer deze mensen kansspelen gaan zien als de mogelijkheid om in één keer schuldenvrij te raken, worden ze extra kwetsbaar. Binnen het kansarmoedebeleid van de gemeente kan u hieraan aandacht geven: welke raakvlakken zijn er tussen het kansarmoedebeleid van de gemeente en de beleidslijnen voor de uitbating van kansspelen en wat is de wisselwerking tussen beide (bijvoorbeeld de vestiging van speelautomatenhallen of drankgelegenheden met speelautomaten in de buurt van sociale woonwijken of O.C.M.W-flats)? Het kansarmoedebeleid kan structurele mogelijkheden bieden om problematisch gokken te voorkomen (bijvoorbeeld de aanwezigheid van sociale tewerkstellingsplaatsen) of het kan de doelgroep ondersteunen bij het zoeken naar andere kansen dan gokken om uit een problematische financiële toestand te geraken.

Zo kan voor de verschillende welzijnsbevorderende beleidsdomeinen geëxpliciteerd worden hoe beleidsmaatregelen kunnen anticiperen op problematisch gokken of hoe de problematiek kan worden aangepakt.

Het preventieve niveau

Het lokaal alcohol- en drugoverleg speelt op dit niveau een centrale rol, en focust zich hierbij op drie taken:

(1) zich informeren;
(2) een werkplan ontwikkelen voor de verschillende sectoren, waarbij er zowel aandacht is voor voorlichting, sensibilisering en het stellen van grenzen enerzijds als voor vroeginterventie anderzijds;
(3) de bevolking sensibiliseren.

De nieuwe kansspelwetgeving is een goede aanleiding om de lokale beleidsverantwoordelijken te motiveren om een **lokaal kansspelbeleid te ontwikkelen** in samenspraak met de verschillende betrokken instellingen en organisaties. Men kan zich beperken tot het vastleggen van aanvullende eisen in de convenantvoorwaarden voor de uitbaters van speelautomatenhallen en nagaan wat de effecten hiervan zijn voor de gemeente. Of men kan het ruimer bekijken, een informatieronde (1) met relevante partners en intermediairen inlassen, en vervolgens een aantal items bespreken:

- op welke niveaus (welzijnsbevorderend, preventief, hulpverlenend, repressief) wil het lokaal gokbeleid zich in eerste instantie situeren;
- welke doelstellingen streeft men hierbij na;
- hoe kan men aansluiten bij het (bestaande) lokaal alcohol- en drugbeleid of bij andere beleidsdomeinen (jeugdbeleid, kansarmoedebeleid, sportbeleid,...) in de gemeente?

Met kansspeluitbaters rond de tafel…?

Een overleg met de uitbaters van kansspelautomatenhallen, drankgelegenheden met kansspelen én de lokale partners heeft meer kans op slagen als men oog heeft voor de ***belangen van elke partner****. Een uitbater is niet gebaat met een slecht imago, voortdurende politiecontroles, argwanende preventie- en hulpverleningsdiensten en protesterende buurtbewoners. Samenwerking en overleg met preventie-, hulpverleningsorganisaties, politie en lokale overheid kan voor de uitbater een opportuniteit zijn om het recreatieve van kansspelen op de voorgrond te plaatsen en het imago van de kansspeluitbaters te verbeteren. Voor het lokale beleid kan het een opportuniteit zijn om* ***beter toezicht*** *te kunnen uitoefenen op de uitbating, de beschermende maatregelen en de naleving van de nadere voorwaarden.*

Als preventie- en hulpverleningsdiensten oog hebben voor de zakelijke belangen en het recreatieve aspect van kansspelen, dan kan het voor de uitbater een stimulans zijn om ook oog te hebben voor de problematische kant van kansspelen en de bezorgdheden van diensten die de nadelige gevolgen van gokken willen voorkomen of beperken.

(1) Zich informeren

Via een **informatieronde** kan, aan de hand van ervaringen, belevenissen en gegevens van de betrokken partners, een 'foto' van de lokale situatie gemaakt worden.

Hieronder geven we, bij wijze van voorbeeld, enkele relevante vragen.

- Welke kansspelgelegenheden zijn er in de gemeente(n)? Waar bevinden die zich? Wat zijn mogelijke risico-locaties?
- Onderwijs: hoe stelt het probleem zich bij de schoolgaande jongeren? Spijbelgedrag met vermoeden van gokproblemen?
- Politie: welke inbreuken stelt ze vast bij controles op kansspelinrichtingen en drankgelegenheden met kansspelen? Gegevens over criminele feiten als gevolg van gokproblemen?
- Gezondheids- en welzijnsdiensten: klachten van omgeving over gezinslid of partner die te veel gokt, aantal cliënten met gokproblemen, financiële problemen als gevolg van gokken?
- Jeugdwerk: signalen bij jongeren die wijzen op gokproblemen?
- Is er een aanbod inzake preventie en hulpverlening op lokaal vlak? Zijn er reeds initiatieven genomen? Is iedereen van dit aanbod op de hoogte?
- Wat zijn de noden van eerstelijnsdiensten, jeugdwerk, politie, horeca… over dit thema? (Meer kennis over de problematiek, doorverwijsadressen, deskundigheidsbevordering over signalering, eerste opvang,..?)
- Op welke manier kan er met kansspelinrichtingen en drankgelegenheden samengewerkt worden?

(2) Een werkplan ontwikkelen voor verschillende sectoren

Op het vlak van preventie zijn de verschillende maatschappelijke sectoren (jeugdwerk, sport, onderwijs, werk, uitgaansleven, sociaal-cultureel werk, gezondheidssector, algemeen welzijnswerk) de meest aangewezen kanalen om de **verschillende doelgroepen** aan te spreken. Sleutelfiguren uit die sectoren kunnen zowel inspelen op de ontstaansfactoren van gokproblemen als op reële situaties. Op die manier worden problemen **vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt**. Jongeren en volwassenen op verschillende levensdomeinen (onderwijs, arbeid, vrije tijd en gezin) aanspreken, vergroot ook de impact van preventie (herhalingseffect).

Voorlichting, sensibiliseren en grenzen stellen: hoe en wat?

- Nagaan in welke sectoren (bijvoorbeeld onderwijs en jeugdwerk) er via **educatieve activiteiten** op het thema 'gokken' ingezoomd kan worden . Bij preventieactiviteiten zal het accent onder meer liggen op de risico's van het spelen, het omgaan met groepsdruk, de aantrekkelijkheid van het spelen, of op geldbesteding. Een aantal bestaande preventiepakketten biedt de mogelijkheid om het gokthema te laten aansluiten bij alcohol- en illegale drugpreventieactiviteiten.

- Via **foldermateriaal** de niet- of beginnende speler sensibiliseren voor en informeren over de risico's van het gokken.

- De doelgroep zelf posters en affiches voor lokale acties laten ontwerpen: **creatieve sloganmakers** kunnen op het thema gokken oneindig veel variaties bedenken.

- De visie en grenzen van een organisatie of bedrijf ten aanzien van de gokproblematiek scherpstellen: **regelgeving en afspraken** over 'spelen of wedden voor geld' behoren tot de preventieve mogelijkheden van een organisatie (jeugdclub, school, sportclub)of bedrijf (vertegenwoordigers hebben na een klantenbezoek vaak heel wat geld bij zich).

- **Uitbaters van kansspelautomaten** (speelautomatenhallen en drankgelegenheden) laten zien dat sensibiliseringsmateriaal meer kan zijn dan één verplichte folder: via flyers en affiches die de nadruk leggen op recreatief spelen of op wat de speler zélf kan doen als er problemen ontstaan (info over doorverwijzingsmogelijkheden); of via stickers met tips om het spelen leuk te houden (uit te delen of op automaten te kleven).

- Met **de uitbaters van drankgelegenheden en speelautomatenhallen** afspraken maken: toezicht op het speelverbod voor minderjarigen (respectievelijk –21-jarigen), wijzen op gevaren, personen die overmatig spelen doorverwijzen naar hulpverleningsinstellingen, eventueel bezoekers de mogelijkheid bieden om zich in te schrijven voor een bezoekbeperking (de speler kan dan binnen een bepaalde periode slechts een aantal keren komen).

Vroeginterventie: hoe en wat?

- Samen met OCMW en Algemeen Welzijnswerk **budgetbegeleiding** voorstellen bij personen met gokproblemen en tegelijkertijd het gokprobleem bespreekbaar maken.

- Via vorming intermediairen (leerlingenbegeleiders, leidinggevenden jeugdwerk, uitbaters, sportverantwoordelijken, straathoekwerkers) signalen van problematisch gokken leren herkennen, om vervolgens een gesprek te kunnen aanknopen.

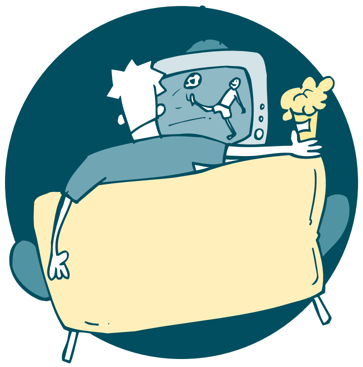
- Via overleg tussen uitbaters, lokale politie en scholen het **spijbelen** vanuit verschillende invalshoeken bekijken en aanpakken (kansspelautomaten blijken nogal eens de reden waarom jongeren in drankgelegenheden blijven plakken tijdens de schooluren).

- Van gokverslaving een aandachtspunt maken in **buurt- en wijkprojecten**. Deze projecten richten zich voornamelijk naar moeilijk bereikbare groepen, vaak ook de meest kwetsbare groepen voor gokproblemen. Hier kan bijvoorbeeld de straathoekwerker ingeschakeld worden: via bezoekjes aan locaties waar spelers zich ophouden, knoopt hij gesprekjes aan over het spelgedrag, brengt hij informatie of verwijst hij door naar hulpverleningsinstellingen.

(3) De bevolking sensibiliseren

Naast het beleidsmatig werken met de diverse actoren en intermediairen kan u de bevolking ook rechtstreeks informeren en sensibiliseren:

- via gemeentelijke tijdschriften;
- via de gemeentelijke website;
- over het gemeentelijk kansspelbeleid en de risico's van overmatig gokken;
- over lokale en regionale hulpverleningsdiensten voor problematische gokkers én over ondersteuningsmogelijkheden voor partners en familieleden van gokkers.

Het hulpverleningsniveau

Gokken is een relatief nieuwe problematiek in de hulpverlening. Uit cijfergegevens (zie p. 8) blijkt dat heel weinig personen met een gokprobleem de weg naar de hulpverlening vinden. Gebrekkige kennis over hulpverleningsmogelijkheden of een gemis aan verscheidenheid in hulpverleningssettings in de regio kunnen aan de basis liggen. Niet alleen de gespecialiseerde diensten, zoals Centra Geestelijke Gezondheidszorg en Psychiatrische Afdelingen van Algemene Ziekenhuizen, maar ook eerstelijnsdiensten spelen een belangrijke rol in de opvang van gokproblemen. Deze laatste zijn immers de meest toegankelijke diensten en kunnen via hun algemeen verzorgingsaanbod ook signalen van een mogelijk gokprobleem opvangen. Indien het aangeboden probleem te complex of te ernstig is, kunnen zij doorverwijzen naar een meer gespecialiseerde dienst.

Lokaal kan u volgende acties ondernemen:

- **Eerstelijnsdiensten** (huisartsen, OCMW, algemeen welzijnswerk) sensibiliseren voor de gokproblematiek: hen informeren en deskundiger maken op het vlak van signalering, eerste begeleiding van probleemgokkers en op het vlak van lokale en regionale doorverwijsmogelijkheden.
- **Inventariseren** van opvangmogelijkheden: de diverse mogelijkheden van hulpverlening en begeleiding in uw regio in kaart brengen en concreet zicht krijgen op:
  - zelfhulpgroepen voor personen met gokproblemen;
  - ondersteuningsmogelijkheden voor ouders/partners van gokkers;
  - cursussen 'stoppen met gokken';
  - gespecialiseerde centra voor de opvang van problematische gokkers.

  Deze inventaris is niet alleen nuttig om tot een goede zorgafstemming te komen, maar ze is ook belangrijke informatie voor intermediairen in diverse sectoren en voor de bevolking in zijn geheel.
- Een **vormingsaanbod** voor hulpverleners creëren: in samenspraak met de hulpverleners bepalen wat de opleidingsbehoeften zijn inzake begeleiding van problematische gokkers.

Het repressieve niveau

Een lokaal gokbeleid heeft ook een defensieve component (mogelijkheden beperken). Elke samenleving stelt zijn grenzen ten aanzien van alcohol en drugs, maar ook ten aanzien van gokken. Een wetgeving op kansspelen zonder **controle op de correcte toepassing** ervan is zinloos. Deze defensieve maatregelen zijn preventief: ze voorkomen zowel overlast als problemen en zorgen voor een veilig en ordelijk verloop van het samenleven. Voorwaarde is wel dat de lokale maatregelen en controle erop een **onderdeel vormen van een samenhangend geheel, van een ruimer gokbeleid**. Preventie vanuit een repressief perspectief kan perfect aansluiten bij de aanpak vanuit een gezondheidsvisie.

Het repressieve niveau focust op:

- controlebeleid: de nieuwe wetgeving op kansspelen vereist ook toezicht op de correcte uitvoering van de wet, vooral inzake de beschermende maatregelen; de lokale politie kan hierin een taak opnemen,
- samenwerking en afspraken met uitbaters van kansspeelautomaten rond toezicht, naleving van de voorwaarden van het convenant en de wettelijke vereisten, het signaleren en aanpakken van overlast,
- deskundigheidsbevordering van de lokale politie: sensibiliseren voor de gokproblematiek, informeren over de werking van de kansspelen, de risico's die eraan verbonden zijn, en over de wettelijke maatregelen.

Deel 3: Meer informatie...?

VAD beschikt over een uitgebreide en **gespecialiseerde bibliotheek** met interessante publicaties over het thema 'gokken'. U kan er boeken ontlenen en tijdschriften consulteren. De bibliotheek is open op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag, telkens van 13.30 u tot 16.30u. U kan de boekencatalogus van de VAD-bibliotheek ook on line raadplegen: http://www.vad.be/florisboeken.asp Voor antwoorden op concrete vragen over 'gokken' kan u (anoniem) terecht bij de **DrugLijn** (078 15 10 20). De DrugLijn is elke werkdag bereikbaar van 12 u tot 21 u en op zaterdag van 15 u tot 21 u (zon- en feestdagen gesloten), zowel voor het grote publiek als voor intermediairen.

In de **bestelcatalogus** van VAD vindt u de reeks brochures, gepubliceerd in het kader van een lokaal alcohol- en drugoverleg ('Schakel jezelf in. Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak'). Deze catalogus is gratis te bekomen bij VAD: 02 423 03 33. Via de catalogus zijn volgende VAD-publicaties met als thema 'gokken' te bestellen:

- Rapport: Gokken: dossier over kansspelen: wetgeving, hulpverlening en preventie. Stand van zaken. Ronny Willemen, 2001, 177 p, € 6.20, Code GOV01.

- Brochure: Informatie voor jongeren. Over gokken en verslaving. Een uitgave van Matt Talbot,1994, € 0,50, Code GOK01.

- Affiche: Wil je gokken? Of moet je?, 70 x 50 cm, 2001, € 0,80. Code DLP09.

Voor **didactisch materiaal** over 'gokken' kan u de VIG website raadplegen: www.vig.be

Voor het schrijven van deze brochure hebben we een beroep gedaan op:

- De Vos, T. (red.)(1995). *Gokverslaving. Hulpverlening en Preventie.* Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Roosen, P. (1997). *Problematisch en pathologisch gokken in Vlaanderen.* Internationaal Symposium Matt Talbot.
- Kerninstelling Integraal Jongerenwerk (1994). *Gokken de methodiek. De aanpak van problemen bij jongeren die gokken op fruitautomaten.* Deventer: K.I.J.
- Medico-sociaal centrum Matt Talbot vzw (1998). *Karakteristieken van gokverslaafden.* Onderzoek.
- Van Emst, A. & Vijverberg, G. (1994). *Weet wat je doet! Handleiding begeleidingsmethode: een methodiek voor het begeleiden van jongeren in de jeugdhulpverlening die overmatig alcohol en hasj gebruiken of gokken.* Drenthe: CAD.
- Callu, M. & De Smet, J.J.. *De nieuwe kansspelwetgeving.* Gent: Academia Press.
- Brabants Steunpunt Jeugdwelzijn (1996). *Gokken is dokken. Handboek over jongeren en kansspelen.* 's Hertogenbosch: B.S.J.
- Willemen, R. (2001). *Gokken: dossier over kansspelen. Wetgeving, hulpverlening en preventie. Stand van zaken.* Brussel: V.A.D.
- Den, C. ten, Bieleman, B., de Bie, E. (1993). *Zorgen dat het een spel blijft. Deel 2: beschrijving van de spelers op kansspelautomaten in Den Haag.* St. Intraval, Groningen-Rotterdam.

Voor informatie over beleidsmatig werken in de gemeente kan u terecht bij de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, Marian Verbeek, Aarlenstraat 53 bus 4, 1040 Brussel (Tel. 02 233 20 79).
Voor juridische informatie over kansspelen in de gemeente kan u bij dezelfde vereniging terecht bij Katrien Colpaert-Arickx (Tel. 02 233 20 23).

Wil u informatie over het vormings- en ondersteuningsaanbod inzake een alcohol- en drugbeleid in uw regio of provincie, dan kan u terecht bij de preventiewerker(s) verbonden aan de CGG en bij de provinciaal verantwoordelijke. Hun adres vindt u achteraan in deze brochure.

Voor hulpverleningsadressen in uw regio kan u de VAD-doorverwijsgids raadplegen of de DrugLijn bellen (078 10 15 20).

De doorverwijsgids is gratis te verkrijgen bij VAD (02 423 03 33).

BIJLAGEN

Lijst regionale preventiewerkers

Provincie West-Vlaanderen

- **Regio Oostende**
  Roos De Venter
  Sabine De Muynck
  CGG Noord West-Vlaanderen
  Frère Orbanstraat 143
  8400 Oostende
  Tel. 059 50 05 00 / 059 51 27 53
  Fax 059 51 12 56
  E-mail cgg.nwvl.preventie@easynet.be

- **Regio Roeselare**
  Francy De Smet
  Ilse Himpe
  CGG Ieper-Roeselare-Veurne
  J. Lagaelaan 21
  8800 Roeselare
  Tel. 051 22 51 92
  Fax 051 24 87 97
  E-mail:cgg.roeselare.preventie@tijd.com

Provincie Oost-Vlaanderen

- **Regio Gent**
  Marc Tack
  CAT Preventiehuis
  Martelaarslaan 204a
  9000 Gent
  Tel. 09 233 58 58
  Fax 09 233 29 82
  E-mail: cat.preventiehuis@cat.uunethost.be

- **Regio Sint-Niklaas**
  Ilse Lemahieu
  Eva Van Nieuwenhuyse
  Terapiecentrum - Delta
  Kleine Hulststraat 114
  9100 St.-Niklaas
  Tel. 03 296 06 64
  Fax 03 296 06 64
  E-mail: terapiecentrum.vzw@pandora.be

Provincie Vlaams-Brabant

- **Regio Leuven**
  Martine Couvreur
  CGG Vlaams-Brabant Oost
  Vital Decosterstraat 86
  3000 Leuven
  Tel. 016 32 97 11
  Fax 016 32 97 02
  E-mail: cgg.preventie@belgacom.net

- **Regio Brussel-Halle-Vilvoorde**
  Goedele Slots
  Joke Claessens
  P.S.C.Primavera
  De Smet de Naeyerlaan 470
  1090 Brussel
  Tel. 02 478 90 90
  Fax 02 479 87 75
  E-mail: preventie.primavera@skynet.be

Provincie Antwerpen

- **Regio Mechelen**
  Peter Aertsen
  Vereniging voor CGZ
  Hanswijkstraat 48
  2800 Mechelen
  Tel. 015 42 08 32
  Fax 015 42 05 05
  E-mail: cgg.mechelen@pandora.be

- **Regio Turnhout**
  Eric Nysmans
  CGG Noorderkempen
  Smalvoortstraat 2
  2300 Turnhout
  Tel. 014 41 09 67
  Fax 014 47 07 10
  E-mail: cgg.noorderkempen@pandora.be

- **Regio Antwerpen**
  Wim Vanspringel
  Altox
  Ketsstraat 17
  2018 Antwerpen
  Tel. 03 235 21 74
  Fax 03 235 37 96
  E-mail: altox@belgacom.net

Provincie Limburg

- Carlo Baeten - Ilona Detiège
  Marjet Vanderstraeten
  C.A.D.-Limburg
  Kuringersteenweg 34
  3500 Hasselt
  Tel. 011 85 15 53
  Fax 011 85 15 54
  E-mail: preventie@cadlimburg.be

Lijst provinciaal verantwoordelijken

Provincie West-Vlaanderen

Piet François
Provinciehuis Boeverbos Dienst Welzijn
Koning Leopold III-laan 41
8200 Brugge
Tel: 050 40 35 40
Fax: 050 40 31 07
E-mail:
piet.francois@west-vlaanderen.be

Provincie Antwerpen

Bernard Bruggeman
Provincie Antwerpen-Welzijn
Boomgaardstraat 22 bus 100
2600 Antwerpen
Tel: 03 240 56 45
Fax: 03 240 61 62
E-mail:
bernard.bruggeman@admin.provant.be

Provincie Oost-Vlaanderen

Bert Mostien
Dienst Gezondheid – Provincie Oost-Vlaanderen
W. Wilsonplein 2
9000 Gent
Tel: 09 267 75 49
Fax: 09 267 75 99
E-mail :
bert.mostien@oost-vlaanderen.be

Provincie Limburg

Elke Gybels
2de dir.- 4de afdeling
coördinator middelengebruik
Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
Tel: 011 23 72 91
Fax: 011 23 72 10
E-mail: egybels@limburg.be

Provincie Vlaams-Brabant

Chris Caubergs
Directie welzijn en huisvesting
Diestsesteenweg 52
3010 Leuven
Tel: 016 26 73 31
Fax: 016 26 73 01
E-mail: ccauberg@vl-brabant.be

Brussel

Valérie Evers
VGC Dienst Welzijn en Gezondheid
Lombardstraat 41
1000 Brussel
Tel: 02 548 05 95
Fax: 02 548 05 92
E-mail: valerie.evers@vgc.be

Reeks publicaties

Een lokaal alcohol- en drugbeleid. Schakel jezelf in!

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: een globale kijk

een visietekst over een lokaal alcohol- en drugbeleid als kader voor het vormgeven van uw beleid

Een lokaal alcohol- en drugoverleg: van schakels tot ketting

een draaiboek om uw eigen lokaal alcohol- en drugoverleg in de praktijk vorm te geven, in kaart te brengen en verder te ontwikkelen

Naar minder hinder. Draaiboek aanpak drugoverlast

een draaiboek over de aanpak van druggerelateerde overlast in een wijk of buurt

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

sectorbrochures die u een zicht geven op de mogelijkheden om in en tussen sectoren rond alcohol en drugs te werken

Voor wie?

- Jeugdwerk
- Onderwijs
- Sociaal-cultureel werk
- Uitgaansleven
- Werk
- Welzijnssector
- Gezondheidssector
- Gemeente
- Politie en Rijkswacht
- Sport

Schakel jezelf in

een tentoonstelling over alcohol en drugs

Voor meer informatie en bestellingen: tel. 02 423 03 33

VAD

Deze uitgave kwam tot stand met de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap

Verantwoordelijke uitgever: VAD Stan Ansoms E. Tollenaerestraat 15 1020 Brussel